

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2004-2005

9 juni 2005

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR WONEN, STEDELIJK BELEID, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

Vraag om uitleg van mevrouw Caroline Gennez tot mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen, over maatregelen ter bevordering van de aanwezigheid van beide geslachten in de lokale politiek

Vraag om uitleg van mevrouw Helga Stevens tot mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen, over het aantal vrouwen in provincieraden

Vraag om uitleg van mevrouw Hilde Crevits tot mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen, over de participatie van vrouwen als lokale mandatarissen

Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen

Donderdag 9 juni 2005

Voorzitter: de heer Jan Penris

– *De vragen om uitleg worden gehouden om 10.35 uur.*

Vraag om uitleg van mevrouw Caroline Gennez tot mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen, over maatregelen ter bevordering van de aanwezigheid van beide geslachten in de lokale politiek

Vraag om uitleg van mevrouw Helga Stevens tot mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen, over het aantal vrouwen in provincieraden

Vraag om uitleg van mevrouw Hilde Crevits tot mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen, over de participatie van vrouwen als lokale mandatarissen

De voorzitter: Aan de orde zijn de samengevoegde vragen om uitleg van mevrouw Gennez tot mevrouw Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen, over maatregelen ter bevordering van de aanwezigheid van beide geslachten in de lokale politiek, van mevrouw Stevens tot minister Van Brempt, over het aantal vrouwen in provincieraden en van mevrouw Crevits tot minister Van Brempt, over de participatie van vrouwen als lokale mandatarissen.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Mevrouw Caroline Gennez: Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, onze doelstelling is een meer evenwichtige vertegenwoordiging van de beide geslachten in gemeente- en provin-

cieraden. We denken dat de maatregelen die de minister samen met haar collega Keulen heeft voorgesteld in het kader van het gemeentedecreet en het gemeentekiesdecreet daartoe zouden kunnen bijdragen. Enerzijds was er de afschaffing van de lijststem, anderzijds de verplichte pariteit op elke lijst.

Mevrouw de minister, we waren dan ook enigszins verbaasd toen we in de media een aantal artikels aantroffen waarin betwijfeld werd of die twee maatregelen wel zouden leiden tot het beoogde resultaat, namelijk een meer evenwichtige vertegenwoordiging in de politiek. Er werd in een van die artikels zelfs geopperd of de afschaffing van de lijststem niet juist tot een ondervertegenwoordiging van vrouwen zou leiden.

Daar is universitair onderzoek naar verricht, en ook de VVSG uitte al haar zorg in die zin. We vragen ons dan ook af of die beweringen kloppen. In een ander onderzoek, dat ook aan het Bureau van het Vlaams Parlement werd voorgelegd, stelt de heer Fiers van de KULeuven dat de neutralisering van de lijststem bij de parlementsverkiezingen van 2004 wel geleid heeft tot een netto toename van het aantal vrouwelijke verkozenen. Dat is allemaal een beetje verwarrend. U als minister van Gelijke Kansen hebt uiteraard de doelstelling vrouwen meer vertegenwoordigd te zien in de gemeente- en provincieraden, echter zonder dat dat een aanslag mag zijn op de mannelijke vertegenwoordigers.

Mevrouw de minister, hoe zit het nu eigenlijk in elkaar? Welke conclusies trekt u uit die onderzoeken, die op het eerste gezicht toch wat in tegenspraak met elkaar lijken? Bent u van plan na de ingreep in het gemeentekiesdecreet nog verder maatregelen te treffen die de aanwezigheid van de beide geslachten in de lokale politiek ten goede komen?

De voorzitter: Mevrouw Stevens heeft het woord.

Mevrouw Helga Stevens: Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, toevallig hebben drie collega's op hetzelfde ogenblik een vraag ingediend over dit onderwerp. Ik zal in mijn vraag dan ook de aandacht meer op de provincieraden vestigen.

Mevrouw de minister, naar aanleiding van de viering van 100 jaar vrouwenstrijd hebt u op 23 februari jongstleden een campagne gelanceerd met onder andere de slogan: 'Vrouwen in de politiek, is dat wel verantwoord?' Ook hebt u in de loop van het voorjaar een aantal vrouwengroepen ontvangen met de bedoeling een actieplan op te stellen voor de lokale verkiezingen van volgend jaar.

Het gemeentekiesdecreet is het meest besproken onderwerp. Vrouwenbewegingen ijveren dan ook voor een fifty-fiftyverhouding, een pariteit dus tussen mannen en vrouwen, gekoppeld aan een campagne om vrouwen te promoten in de politiek en een betere vertegenwoordiging van vrouwen in de gemeentepolitiek te bewerkstelligen, en dat op het niveau van de schepencolleges, maar ook op het niveau van de gemeenteraden.

Een ander belangrijk thema voor vrouwenbewegingen is de vertegenwoordiging van vrouwen in de provincieraden. We hebben een evaluatieverslag van het vrouwencongres in Peking ontvangen. De cijfers over de vrouwenvertegenwoordiging in provinciale politieke organen blijken de evolutie van de gemeenteraden te volgen. We zien bijvoorbeeld een sprong tot boven de 20 percent in het jaar 1994. Dat is een verdubbeling vergeleken met de verkiezingen van 1985. Ook voor de provincielijst was er toen een quotumregel van een vierde van kracht.

Bij de recentste verkiezingen, die van 2000, werden alle partijen verplicht minstens een derde van de lijst voor vrouwen te reserveren. Dat wordt weerspiegeld in het resultaat. Bijna 30 percent van de provincieraadsleden is vrouw.

Ook hier geldt dezelfde kanttekening als bij de gemeenteraadsverkiezingen. De sekseratio bij de verkozenen is minder gunstig dan bij de kandidaten, met name 29,4 percent verkozenen ten opzichte van 41,7 percent kandidaten. Op basis

hiervan kan worden aangenomen dat het aantal vrouwen in de provincieraden min of meer de evolutie van de gemeenteraden volgt. In zijn onderzoek 'Lokale en regionale politiek' kwam professor Reynaert van de UGent tot de conclusie dat er een positief verband bestaat tussen de grootte van de gemeenten en de aanwezigheid van vrouwen.

Men zou hieruit kunnen afleiden dat hoe groter de provincies, hoe beter de vertegenwoordiging van het aantal vrouwen. Deze redenering gaat echter niet volledig op, omdat de kieskringen van de provincies op dit moment niet samenvallen met de provinciegrenzen. Vaak zijn er nog kleine districten, waar slechts een handvol te verkiezen provincieraadszetels zijn. Het hoeft niet gezegd dat vooral in deze kleine kiesomschrijvingen de situatie slecht uitpakt voor vrouwen.

In het tijdschrift Sampol stond een artikel van mevrouw Petra Meier. Ook zij stelt dat hoe groter de omschrijving, hoe meer kansen vrouwen hebben om verkozen te geraken. Hoe groter de kiesomschrijving in de provincie, hoe meer vrouwen. Maar op dit ogenblik zijn de provinciale kiesomschrijvingen niet gelijk aan de provincie zelf. Dat betekent dat vrouwen zich in een nadelige situatie bevinden. Er zijn nog andere onderzoeken, onder meer ook van professor Reynaert, waarin wordt geconcludeerd dat er tussen de Vlaamse provincies onderling verschillen zijn in het aantal vrouwen, zonder hiervoor een verklaarbare reden op te geven. Door de huidige kleine districten voor de verkiezing van de provincieraad, zijn op vele lijsten slechts één of twee personen verkozen, uiteraard meestal mannen. Dé oplossing om meer vrouwen in de provincieraden verkozen te krijgen, lijkt ons dan logischerwijze een schaalvergroting te zijn, namelijk grotere kieskringen.

We hebben zelf enig cijferwerk opgemaakt. In West-Vlaanderen met kleine kieskringen zijn er 20 vrouwen op 84. In Oost-Vlaanderen, kleine kieskringen, 24 vrouwen op 84. In Vlaams-Brabant, grote kieskringen, 31 vrouwen op 84. Bijgevolg kunnen wij hieruit concluderen dat de provincies met grote kiesomschrijvingen boven het gemiddelde van 29,4 percent zitten en de provincies met kleine kiesomschrijvingen liggen er merklijk onder.

De volgende vragen dringen zich dan ook op. Beschikt de minister over cijfermateriaal dat

Stevens

onderzoekt of er een verband bestaat tussen de grootte van de kiesomschrijving voor de provincieraden en het aantal verkozen vrouwen? Indien dat niet zo is, zal de minister dat dan onderzoeken? Is dit onderwerp reeds ter sprake gekomen op een van de overlegmomenten met de vrouwenbeweging met het oog op de lokale verkiezingen van volgend jaar? Is de minister van oordeel dat een vergroting van de kiesomschrijvingen, bijvoorbeeld op het niveau van de oude arrondissementen of op het niveau van de provincie, een verbetering zal betekenen voor het aantal vrouwen in de provincies? Welke initiatieven kan en zal de minister terzake nemen?

De voorzitter: Mevrouw Crevits heeft het woord.

Mevrouw Hilde Crevits: Professor Reynaert nam in zijn onderzoek 'Ontwikkelingsdynamieken in de participatie van vrouwen als lokale mandatarissen' drie aspecten van de participatie van vrouwen als lokale mandatarissen onder de loep: de instroom in het lokale politieke mandaat, het socio-professionele profiel van de lokale mandatarissen en de potentiële uitstroom uit het lokale politieke mandaat.

De onderzoeksbevindingen werden recent vertaald in enkele concrete beleidsaanbevelingen en beogen de participatie van vrouwen als lokale mandatarissen te verbeteren. De toegangskansen van vrouwen op lokaal vlak verbeteren en de omstandigheden creëren waarin een ontluikend engagement kan worden bestendigd, lijken cruciale beleidsdoelstellingen in het perspectief van een meer paritaire democratie.

Concrete aanbevelingen worden gedaan over welke maatregelen kunnen worden genomen om te zorgen dat meer vrouwen de stap zetten naar de lokale politiek en dat mandatarissen er ook blijven. Het betreft concrete voorstellen voor het verbeteren van het statuut van de lokale mandataris om zo de aantrekkingskracht van het mandaat te verhogen. Andere voorstellen zijn het ontwikkelen van een talentenbank, het verbeteren van de omkadering, het beïnvloeden van het stemgedrag ten gunste van vrouwen en het vermijden dat vrouwen de lokale politiek verlaten.

Er wordt ook een campagne in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2006 aanbevolen die vrouwen enerzijds warm moet maken

voor de opname van een plaatselijk politiek engagement en anderzijds beoogt informatie over het vrouwelijk potentieel samen te brengen. Er wordt gewezen op de belangrijke rol die de vrouwenafdelingen van politieke partijen kunnen spelen door het op de agenda plaatsen van het gendervraagstuk in de politieke participatie, maar ook door actieve rekruteringscampagnes om vrouwelijk potentieel in de lokale politiek te krijgen.

Mevrouw de minister, bent u op de hoogte van de beleidsaanbevelingen van de heer Reynaert? Werden deze reeds geëvalueerd? Welk gevolg zult u aan de beleidsaanbevelingen geven? Bent u bereid om deze om te zetten in concrete initiatieven? Welk budget is daarvoor beschikbaar? Welke beleidsaanbevelingen ziet u realiseerbaar en welke niet? In het onderzoek wordt gesteld dat er een belangrijke rol is weggelegd voor de vrouwenafdelingen van politieke partijen die cruciaal zijn bij het warm maken van vrouwen voor de lokale politiek en bij een duurzaam engagement. Bent u bereid om daartoe bijzondere initiatieven te nemen om de vrouwenafdelingen te ondersteunen? Hebt u daarvoor middelen vrijgemaakt?

Ik heb van een vrouwenafdeling net een foldertje gekregen met als titel 'Je buurvrouw op de lijst'. Dat is een goed initiatief om vrouwen te stimuleren om toe te treden tot de lokale politiek, maar er is uiteraard nog een hele weg af te leggen.

De voorzitter: Minister Van Brempt heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Van Brempt: Mijnheer de voorzitter, dames en heren, ik dank de leden voor de vele en boeiende vragen. Ik ga eerst dieper in op de vragen over het kiessysteem en in het bijzonder op de lijststem en daarna op de kiesomschrijving.

Ik wil eerst een algemene opmerking maken. Vrouwen in de politiek zijn vaak op zoek naar het ideale kiessysteem voor vrouwen. Ik vind dat boeiend, maar ik geloof alleen niet dat dit bestaat. Er zijn verschillende soorten mechanismen binnen het kiessysteem en die kunnen op een bepaald moment stimulerend werken op vlak van vrouwenvertegenwoordiging. Op een ander moment kan net datzelfde systeem het omgekeerde teweegbrengen. De ogenschijnlijke tegenstrijdigheid van de onderzoeken is misschien niet zo tegenstrijdig.

In het rapport dat door de directie Informatie van het Vlaams Parlement werd opgesteld in samen-

Van Brempt

spraak met professor Fiers van de KULeuven wordt gesteld dat de neutralisering van de lijststem tot een nettotoename van het aantal vrouwelijke verkozenen op Vlaams niveau geleid zou hebben. Professor Fiers onderzocht hoeveel mannen en hoeveel vrouwen er op 13 juni 2004 verkozen zouden zijn tot lid van het Vlaams Parlement, indien de lijststem neutraal zou zijn. Hij stelt vast dat bij neutralisering van de overdracht van de hoofdvakstem er zowel in absolute als in procentuele aantallen minder mannelijke 41- tot 50-jarigen zouden zetelen dan bij de huidige situatie. Het gaat om een daling van 40,5 naar 36,7 procent. Het aandeel van de 60-plussers zou in absolute aantallen stijgen van zes naar acht verkozenen. De neutralisering zou evenwel niet leiden tot de verkiezing van meer jongeren: de categorie 18- tot 30-jarigen blijft ook bij neutralisering van de lijststem leeg.

Bij de vrouwelijke gekozenen stelt Fiers daarentegen dat bij jongeren er één eenheid extra geteld wordt. De forse toename van het aantal vrouwelijke kandidaten in de leeftijdscategorie van 41 tot 50 jaar is opvallend: van acht in de huidige situatie naar dertien bij neutralisering van de lijststem. Dat is een stijging van 19 naar 31 procent. Wat de percentages van de leeftijdscategorieën 51- tot 60-jarigen en 60-plussers betreft, is er nauwelijks een verschil met de huidige situatie.

Professor Fiers concludeert dat de neutralisering van de lijststem op 13 juni 2004 geleid zou hebben tot een nettotoename van het aantal vrouwelijke gekozenen, van 40 naar 45 eenheden over alle leeftijdscategorieën heen. Hij nuanceert dit resultaat echter door erop te wijzen dat binnen bepaalde leeftijdscategorieën de neutralisering andere effecten heeft. De vrouwelijke 31- tot 40-jarigen bijvoorbeeld verliezen een zetel. Met andere woorden, de neutralisering van de lijststem zou op 13 juni niet volledig lineair voordelig geweest zijn voor vrouwelijke kandidaten.

Bij lokale verkiezingen krijgen we volgens onderzoekers andere resultaten. De politicologen Johan Ackaert en Petra Meier wijzen in hun recente bijdragen die gepubliceerd zijn in het VVSG-tijdschrift 'Lokaal' op de eigen dynamiek van deze verkiezingen. Mevrouw Meier analyseerde de verkiezingsresultaten van de gemeenteraads-

verkiezingen van 2000 en de heer Ackaert steunt zijn bevindingen op een analyse van de gemeenteraadsverkiezingen van 1988.

Hij onderzocht namelijk in welke mate de verkozen kandidaten in de provincie Limburg profiteerden van de lijststemmen. Hij kwam tot de conclusie dat meer dan 70 procent van de raadsleden verkozen werd op basis van de voorkeurstemmen. Dus, 15 jaar geleden werden al volop voorkeurstemmen gegeven en waren die bijzonder determinant.

Aangezien in de loop van de tijd het geven van voorkeurstemmen stijgt, gaat de heer Ackaert er dan ook van uit dat van de neutralisering van de lijststem geen spectaculaire veranderingen te verwachten vallen, althans niet bij de grote partijen. Echter wel bij de kleinere partijen. Het onderzoek bracht immers aan het licht dat kiezers van kleinere partijen, zoals bijvoorbeeld het toenmalige Agalev, in 1988 vaker een lijststem uitbrachten dan kiezers van een grote politieke formatie.

Mevrouw Meier daarentegen verwacht door de combinatie van de quota en het neutraliseren van de lijststem minder vrouwen in de gemeenteraden. Ook de heer Ackaert wijst op de tegenstelling tussen de neutralisering van de lijststem en de bepaling dat in de top-drie van elke lijst minstens één vrouw en één man moeten staan. Hij gaat ervan uit dat in het vroegere systeem dit quotum bijna zeker betekende dat er één vrouw in de gemeenteraad geraakte. Door de lijststem uit te schakelen, is dat volgens Ackaert niet meer voor 100 procent zeker. De lijststem verzwakt volgens hem het effect van de invoering van dit quotum.

Anderzijds geeft de heer Ackaert aan dat theoretisch de plaats op de lijst niet meer van belang is bij de komende verkiezingen. In de praktijk echter stelt hij dat een hoge plaats toch een van de elementen is die het succes mee kunnen bepalen. Iemand die hoog op de lijst staat, zal meer voorkeurstemmen krijgen dan wanneer hij of zij lager had gestaan. In die zin steunt hij wel het voorstel – zoals ook wordt aangegeven in het artikel – dat er bovenaan de lijst onder de eerste drie kandidaten minstens één kandidaat van elke sekse moeten zijn.

Zowel mevrouw Meier als de heer Ackaert komt tot de conclusie dat bij lokale verkiezingen

Van Brempt

bekendheid een grotere rol speelt dan bij de verkiezingen op Vlaams niveau. Mannen zouden volgens mevrouw Meier doorgaans meer profiteren van hun bekendheid dan vrouwen. In de huidige constellatie zijn er op lokaal niveau nog altijd meer bekende mannen dan bekende vrouwen. De invoering van de pariteit op de lijsten zal volgens mevrouw Meier enkel iets uithalen als de kiezers bewust hun stem aan een vrouw geven. Zij bepleit dan ook een ‘stem-vrouwcampagne’.

Ook in het onderzoek ‘Op weg naar paritaire democratie. Analyse van de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 8 oktober 2000’, uitgevoerd in opdracht van de directie van Gelijke Kansen van het federaal ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, wordt de impact van de neutralisering van de lijststem geminimaliseerd. Zowel op provinciaal als op gemeentelijk niveau heeft de vermindering tot de helft van de overdracht van de lijststemmen, het zogenaamde devolutieve effect, die bij de verkiezingen van 8 oktober werd toegepast, voor de vrouwen weinig invloed gehad. In dit onderzoek wordt geconcludeerd dat de vermindering tot de helft van de lijststem en zelfs de volledige afschaffing van de lijststem, wat in het onderzoek werd gesimuleerd, geen bruikbaar instrument is om de kansen van vrouwen om verkozen te worden aanzienlijk te verbeteren.

Deze conclusies liggen dan weer in de lijn van die van de heer Ackaert, die stelt dat er minder en minder op lijsten wordt gestemd bij de gemeenteraadsverkiezingen. Ook in dit onderzoek wordt aangegeven dat voorkeurstemmen van doorslaggevend belang zijn. Bij de provincieraadsverkiezingen van 2000 behaalden de vrouwen over alle partijen samen minstens een derde van de stemmen. Gemiddeld verkregen ze 37 percent van de stemmen terwijl ze 42 percent van de kandidaten uitmaakten. Bij de gemeenteraadsverkiezingen behaalden de vrouwen iets minder dan een derde van de stemmen, terwijl ze 40 percent van de kandidaten voorstelden.

We kunnen dus besluiten dat uit alle onderzoek blijkt dat de neutralisering van de lijststem quasi geen effect heeft op het aantal vrouwelijke vertegenwoordigers in de provincieraden en gemeenteraden. Fundamenteel is dat door de paritaire samenstelling op de lijsten hoe dan ook meer kandidaten van het vrouwelijke geslacht zullen deel-

nemen aan de verkiezingen. Daarmee halen we een achterstand in die nog steeds aanwezig was op het lokale niveau. Dus hoe dan ook zullen meer vrouwen kandidaat zijn. Als de partijen sterk voor de dag willen komen, dan hebben ze er alle belang bij vrouwen op de lijst te zetten die capaciteiten, maar ook een draagvlak hebben.

Ik kom tot de kiesomschrijvingen. Niet alleen voorkeurstemmen spelen een rol. Ook bijvoorbeeld de grootte van de kieskring is van bijzonder groot belang. Cijfermateriaal over het verband tussen de grootte van de kiesomschrijving voor de provincieraden en het aantal verkozen vrouwen is te vinden in het reeds vermelde onderzoek ‘Op weg naar paritaire democratie’. De onderzoekers gingen na of de grootte van het kiesdistrict een rol speelde bij de verkiezing van vrouwen, aangezien de verkiezing van de provincieraadsleden per kiesdistrict plaatsvindt.

Elk kiesdistrict krijgt een aantal te verkiezen provincieraadsleden toegekend, dat kan variëren van bijvoorbeeld 2, in het kiesdistrict Poperinge in West-Vlaanderen, over 15, in het kiesdistrict Kapellen in Antwerpen, tot 31, in de grootste kiesomschrijving.

De onderzoekers berekenden de correlatie tussen de grootte van het kiesdistrict en het percentage verkozen vrouwen. Zij stelden vast dat er een statistisch verband bestaat. Dat betekent concreet dat het percentage verkozen vrouwen een stijgende lijn vertoont naarmate het kiesdistrict groter is. Mevrouw Meier wijst wel op de tijdelijkheid van bepaalde effecten. Ze refereert hiervoor aan de wetgevende verkiezingen van 2003. Na die verkiezingen vervrouwelijkte de Kamer aanzienlijk, van 19 naar 30 percent, omdat de kieskringen provinciaal georganiseerd werden.

Die grote sprong voorwaarts is echter tijdelijk. In de Senaat, waarvoor ingevolge de staatshervorming al in 1993 grotere kieskringen waren ingevoerd, was er in 2003 geen verdere vervrouwelijking omdat de kieskringen gelijk bleven. In de Senaat kenden de vrouwen de grote sprong voorwaarts al bij de verkiezingen van 1995. Daarna was de groei minder impressief, maar de vergroting van de kieskringen heeft het blijvende effect dat er meer mandaten ter beschikking zijn.

Hoe meer mandaten er te verdelen zijn, hoe meer kansen voor vrouwen. Met andere woorden, hoe

Van Brempt

meer zetels de partijen behalen, des te gemakkelijker ze bereid zijn een deel daarvan over te laten aan kandidaten zonder klassiek profiel. Dezelfde redenering gaat op voor de gemeenten. Hoe groter de gemeente, hoe meer vrouwen er in de raad zetelen. In de steden hebben vrouwen bijgevolg meer kansen dan op het platteland.

Mevrouw Meier staft deze stelling aan de hand van het voorbeeld van Brussel. Als een partij dertig verkozenen heeft, zitten er gegarandeerd veel vrouwen bij en personen uit de minderheidsgroepen. Ze gaat er dan ook van uit dat in de steden de nieuwe quotaregel en het verlies van de lijststem niet slecht is voor vrouwen. Maar voor het platteland vreest ze een achteruitgang omdat het profiel van de kandidaat daar meer op mannenmaat is: veel naambekendheid, een zelfstandig beroep met een publieke uitstraling, en veel tijd en geld. Het schoolcomité geeft minder allure dan een economisch forum. Bovendien worden lokaal mensen verkozen die ook een mandaat in het Vlaamse of federale parlement bekleden. Mevrouw Meier besluit dan ook haar verhaal met de retorische vraag: hoeveel burgemeesters zitten er in het parlement en hoeveel vrouwen zijn daarbij?

U vroeg ook of de vergroting van de kieskringen aan bod gekomen is bij de provincieraadsverkiezingen. De vraag naar de politieke haalbaarheid van grotere kieskringen is inderdaad gesteld tijdens de vergadering van het Evenwichtsteam op vrijdag 29 april 2005, waar het actieplan 'Diversiteit in besluitvorming' besproken werd. Dit team bestaat uit vertegenwoordigers van het gelijkekansenbeleid in Vlaanderen, het kabinet van Gelijke Kansen, de politieke vrouwengroepen, vrouwenorganisaties, academici en lokale en provinciale emancipatieambtenaren.

Het Evenwichtsteam is echter niet het gepaste overlegorgaan om decretaal voorbereidend werk te verrichten of om politieke beslissingen voor te bereiden. Ik heb daar dan ook in die zin geantwoord. Het voorgestelde actieplan heeft namelijk de bedoeling een aantal concrete informatieve en sensibiliserende acties voor te bereiden met het oog op de verkiezingen in 2006. De vraag naar de vergroting van de kieskringen voor de komende provincieraadsverkiezingen is in de marge van bepaalde besprekingen op het politieke niveau wel

aan bod gekomen, maar daarover is geen consensus bereikt.

Er zijn uiteraard verschillende factoren verantwoordelijk voor het al dan niet verkozen worden van vrouwen. In het onderzoek 'Op weg naar paritaire democratie' is niet alleen de correlatie nagegaan tussen de grootte van het kiesdistrict en het percentage verkozen vrouwen, maar zijn ook andere factoren onder de loep genomen, die de verkiezing van vrouwen op het lokale niveau kunnen beïnvloeden.

De onderzoekers merken op dat geen enkele factor echt dé doorslaggevende rol speelt die maakt dat vrouwen verkozen worden. Ik citeer: 'We bevinden ons daarentegen tegenover een zeer ingewikkelde en wisselende toestand die het resultaat is van zowel politieke praktijken, als verkiezingsregels en gedragingen die met de evolutie van de mentaliteiten verbonden zijn.'

Dit is ook de conclusie van het onderzoek van de heer Reynaert, dat me inderdaad bekend is. In zijn onderzoek 'Ontwikkelingsdynamieken in de participatie van vrouwen als lokale mandatarissen. Een onderzoek naar de positie van de Vlaamse lokale politica's' formuleerde hij inderdaad een aantal beleidsaanbevelingen, waarnaar mevrouw Crevits verwijst. In zijn onderzoek doet hij belangrijke vaststellingen die me hebben geïnspireerd bij het opstellen van het actieplan Diversiteit in besluitvorming.

Op basis van een overzicht van de beleidsaanbevelingen van de heer Reynaert en de conclusies uit andere besproken onderzoeken, zal ik enkele acties toelichten die voorgesteld zijn in het actieplan Diversiteit in besluitvorming. Bovendien blijkt uit het zeer recent onderzoek van het World Economic Forum dat België nog een hele weg af te leggen heeft om de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen weg te werken, vooral op het gebied van deelname van vrouwen aan de besluitvorming. België bekleedt de 25ste plaats op 58 landen.

De heer Reynaert onderzocht zowel de instroom van vrouwen in de lokale politiek als de uitstroom van vrouwen uit de politiek. Wat de uitstroom betreft, doet hij een opmerkelijke vaststelling, namelijk dat geslacht niet de belangrijkste verklarende factor is voor het al of niet afhaken.

Van Brempt

Het verschil in afhaken tussen beide geslachten is trouwens ook niet zo groot als verwacht. Verklaarende factoren voor het afhaken zijn bijvoorbeeld de politieke functie. Gemeenteraadsleden haken meer af dan personen met een uitvoerend mandaat. Ook het beroep is een belangrijke factor. Intellectuelen, uitoefenaars van een vrij beroep, werkgevers en zelfstandigen haken minder af dan anderen. En de leeftijd speelt een rol. Ouderen en jongeren haken sneller af. Omdat vrouwelijke mandatarissen in een groot aantal van deze groepen oververtegenwoordigd zijn, speelt onrechtstreeks wel een gendereffect mee. Zijn beleidsaanbevelingen zijn daarom ook gericht op de instroom van vrouwen in de lokale politiek.

De instroom is ook mijn voornaamste bekommernis. Vandaar mijn fifty-fiftyvoorstel en de een op drie boven aan de lijst. In zijn beleidsaanbevelingen wijst de heer Reynaert op het belang van het verbeteren van de omkadering van nieuwe politica's. Hij suggereert om de vorming van beginnende en meer ervaren vrouwelijke lokale mandatarissen te ondersteunen. Als minister voor gelijke kansen erken ik het belang hiervan. Een deel van de acties die gepland zijn in de aanloop naar de verkiezingen van 2006 bestaat dan ook uit infosessies over de werking en het belang van lokale politiek en over het belang van diversiteit binnen de lokale politiek. De infosessies liggen in de lijn van de andere aanbevelingen die de heer Reynaert maakt, namelijk 'maak van politics opnieuw een vocation'.

De doelstelling van de infosessies is immers ook de mensen warm te maken voor lokale politiek en gelijke kansen te creëren voor mensen die de voorkennis over politiek niet van huis uit mee hebben gekregen. De infosessies moeten bovendien ook drempelverlagend werken. Ik ben het eens met zowel de aanbevelingen van de heer Reynaert als van mevrouw Meier, om de kiezer ertoe aan te zetten voor vrouwen te stemmen. Meer nog, ik wil de kiezer ertoe aanzetten om te stemmen op kandidaten uit ondervertegenwoordigde groepen en zal hiervoor een campagne lanceren. Met deze campagne streven we ernaar ook andere dan de traditionele groepen in de samenleving te bereiken, iets waar de heer Reynaert trouwens ook voor pleit.

Behalve een campagne, zal er ook een werkgroep worden opgericht ter voorbereiding van een arti-

kelenreeks die de noodzaak van diversiteit in besluitvorming in de verf zet. In zijn aanbeveling om partijen te helpen in het ontdekken van vrouwelijk politiek talent, kan ik mij gedeeltelijk terugvinden. Heel wat lokale partijen zullen voor het rekruteren van vrouwelijk talent inderdaad moeten leren vissen buiten hun vertrouwde vijver. De heer Reynaert doet de suggestie om een soort van talentenbank te ontwikkelen die informatie over lokaal vrouwelijk potentieel zou kunnen samenbrengen. Zo'n systeem realiseren op lokaal niveau overschrijdt mijns inziens de grenzen van mijn bevoegdheid als Vlaams minister van Gelijke Kansen en zou getuigen van een onderschatting van de capaciteiten van onze lokale politici.

Tot nog toe heb ik u informatie gegeven over hoe ik wil werken aan de instroom van vrouwen in de lokale politiek. Tegelijkertijd blijf ik natuurlijk ook waakzaam wat de uitstroom betreft. Ik streef er daarom naar ook na de verkiezingen in 2007 nog in voldoende ondersteuning voor nieuwe lokale politica's te voorzien. Zo zal ik bijvoorbeeld samen met minister van Binnenlandse Aangelegenheden Keulen onderzoeken welke rol het Vormingsinstituut van Binnenlandse Aangelegenheden kan spelen in een duurzame overdracht van vormingsinitiatieven vanuit het gelijkemansperspectief voor nieuwe politici.

Ook heb ik de intentie om via een brief lokale politici te stimuleren om een diversiteitsvriendelijk klimaat te realiseren. Zij kunnen dit doen aan de hand van vaak heel eenvoudige ingrepen, zoals vergaderingen plannen op gezinsvriendelijke uren, nieuwe mandatarissen op de hoogte houden van mogelijkheden voor vorming. Hun zal worden gevraagd om na de verkiezingen de thematiek van gelijke kansen op te nemen in het bestuursakkoord, een schepen van gelijke kansen aan te stellen en een beleidsnota te laten opstellen.

In het actieplan is ook aandacht voor onderzoek naar de resultaten van de verkiezingen. We zullen onderzoeken in welke mate postelectoraal onderzoek vragen kan opnemen vanuit het gelijkemansperspectief.

Over de ondersteuning van politieke vrouwen-groepen is hier al verschillende malen gedebatteerd. U kent mijn mening over het structureel ondersteunen van politieke vrouwengroepen. De politieke partijen worden vandaag al uitgebreid ondersteund. Het is aan de partijen zelf om het geld te herverdelen. In het kader van de nieuwe

Van Brempt

subsidiegids kan ik u melden dat één van de vier beleidsprioriteiten beleidsparticipatie is. In de subsidiegids wordt het volgende gesteld: 'Het gelijke-kansenbeleid streeft diversiteit na in het beleid en besteedt dan ook veel aandacht aan het wegwerken van belemmeringen en het ondersteunen van ondervertegenwoordigde groepen in het huidige politieke landschap.'

Projecten die kunnen bijdragen tot het realiseren van deze doelstelling, komen in aanmerking voor subsidiëring. Vrouwenafdelingen van politieke partijen kunnen dus wel projectvoorstellen indienen bij Gelijke Kansen in Vlaanderen.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Mevrouw Caroline Gennez: Uit het antwoord van de minister begrijp ik dat sleutelen aan het kiesstelsel geen eenduidig effect heeft, zeker niet op langere termijn. We komen weer uit bij gelijke kansen en emancipatie. Dat betekent de facto een mentaliteitswijziging. Dat is fundamenteel. De campagnes die de minister heeft gelanceerd, zijn goede campagnes. Zij confronteren en hebben een schokeffect. Andere mensen denken daar anders over. Op dit moment denken heel wat mensen, waaronder ook vrouwen, dat er helemaal geen probleem meer is. Zij stellen het nut van de campagnes in vraag. Een schokeffect kan die nodige mentaliteitswijziging op gang brengen.

Vorming blijkt belangrijk te zijn. Alle organisaties, politieke vrouwenorganisaties of jongerenorganisaties, moeten worden ondersteund. Dat is de les die we uit haar antwoord kunnen trekken. Ik ben verheugd dat professor Reynaert het idee van een talentenbank ter ondersteuning in de zoektocht naar vrouwelijk en jong mannelijk talent ook op het lokale niveau ter harte neemt. We zullen erop toezien dat het in dit parlement gevolg krijgt.

De voorzitter: Mevrouw Stevens heeft het woord.

Mevrouw Helga Stevens: Ik ga volledig akkoord dat er geen zaligmakende oplossing bestaat en dat er moet worden gewerkt aan verschillende factoren. Ik begrijp ook dat, zoals mevrouw Gennez het zei, dat er moet worden gewerkt aan een mentaliteitswijziging. Politici zelf moeten het goede voorbeeld geven door op gezinsvriendelijke uren te werken. Ook het Vlaams Parlement kan hier

een goed voorbeeld stellen. Waarom beginnen de commissies in de namiddag pas om 14.30 uur en niet om 13.30 uur?

Ook op gemeentelijk en provinciaal niveau wordt vaak op avondlijke uren vergaderd. Zowel mannen als vrouwen hebben een volledige dagtaak. Als men in de avond ook nog de provincieraad of gemeenteraad moet bijwonen, begrijp ik dat men dat na een aantal jaren weer opgeeft omdat het niet echt te combineren valt. Het werk zou gezinsvriendelijker kunnen door bijvoorbeeld een systeem van politiek verlof interessanter te maken. Ik weet zelf niet precies hoe dat systeem werkt, maar misschien kan dat worden onderzocht.

De grootte van de kiesomschrijving is inderdaad een heel belangrijk element.

De voorzitter: Mevrouw Crevits heeft het woord.

Mevrouw Hilde Crevits: Mevrouw de minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik heb u horen zeggen dat u naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen een grote sensibiliseringscampagne plant. Mevrouw Gennez zei daarnet dat de vorige campagne erg goed was, maar smaken verschillen. Niemand spreekt nu nog over die campagne, behalve af en toe iemand in deze commissie.

Ik verwijs naar bladzijde 14 van de studie van professor Reynaert, waarin hij stelt dat een centrale aanpak weinig zoden aan de dijk brengt. Hij vraagt met klem naar een beleid waarbij de Vlaamse overheid de knowhow en financiële incentives ter beschikking stelt van plaatselijke kleinschalige initiatieven. Dat is erg belangrijk, zeker bij de opmaak van de begroting 2006. Ik pleit ervoor om meer middelen vrij te maken om kleine initiatieven te stimuleren die het dichtste bij de vrouwen staan.

De voorzitter: Minister Van Brempt heeft het woord.

Minister Kathleen Van Brempt: Ik was recent op een doctoraatsverdediging over kiessystemen. Een van de professoren stelde aan de doctorandus de vraag of er zoiets bestaat als een vrouwvriendelijk kiessysteem. Het antwoord was negatief. De allerbelangrijkste reden is dat vrouwen geen ondervertegenwoordigde groep of minderheid zijn. Meer dan de helft van de bevolking bestaat uit vrouwen. We hebben een inhaalbeweging te doen en

Van Brempt

zijn daar sterk mee bezig. We zien dat ook aan het aantal voorkeurstemmen dat vrouwen halen.

Ik geloof wel in kiessystemen die aandacht hebben voor vernieuwing en die kansen bieden aan nieuw en jong talent. Onze aandacht mag niet alleen uitgaan naar vrouwen, maar moet ook naar jonge mannen gaan. Uit de studie die in opdracht van het Vlaams Parlement is gemaakt, blijkt dat jonge mannen het moeilijker krijgen. We moeten ervoor zorgen dat alle jonge mensen kansen krijgen in de politiek. We moeten ervoor oppassen dat we het kiessysteem niet op een manier aanpassen dat wie veel stemmen haalt, voor eens en voor altijd in het parlement kan zetelen.

Verder ben ik het eens met alle gemaakte opmerkingen. Ik ben blij dat ik steun krijg in mijn strijd naar extra middelen voor de begroting 2006.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 11.19 uur.*

HANDELINGEN

De handelingen zijn het woordelijk verslag van de plenaire vergaderingen en van de in openbare commissievergaderingen gehouden interpellaties en vragen om uitleg.

Ze worden in twee edities uitgegeven:

- de eerste, met witte kaft, bevat de handelingen van de plenaire vergaderingen;
- de tweede, met witte kaft en met bovenaan links de letter C met een chronologisch volgnummer, de vermelding van de commissie met het volgnummer van de vergadering per commissie, bevat de handelingen van de in openbare commissievergaderingen gehouden interpellaties en vragen om uitleg. Per commissie en per vergadering wordt een editie van de handelingen uitgegeven.

FIN : Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
SFIN : Subcommissie voor Financiën en Begroting
BRU : Commissie voor Brussel en de Vlaamse Rand
BIN : Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Bestuurszaken, Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Decreetevaluatie
WON : Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen
BUI : Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme
OND : Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
CUL : Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
WEL : Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
ECO : Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie
SWAP : Subcommissie voor Wapenhandel
LEE : Commissie voor Leefmilieu en Natuur, Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid en Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
SLAN : Subcommissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
OPE : Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie

